

II. A megvilágosodás útja (*via illuminativa*)

A lelki élet fejlődésének második szakasza az Areopagita Dénesnek (500 k.) tulajdonított hármas beosztás szerint A megvilágosodás útja a tökéletességre vezető út második szakasza, a lelki életben a haladók állapota.

1. A vallástörténetben a megvilágosodás a görögök (Platón) óta ismert fogalom (megvilágosodástan). A nagy vallásokban a megvilágosodás a transzcendenssel (Istennel) való egyesülés, melyre az aszkézis, az elmélkedés és a szemlélődés vezet el. Feltétele, hogy a szív megszabadult a bűntől. A kat. Egyházban a megvilágosodás útjának alapja a szentségek, a mind szorosabb kapcsolat a személyes Istennel, a Szentháromsággal és Jézus Krisztussal, aki maga a világosság (vö. *Jn* 1,9; 8,12; *Lk* 2,32; *Mt* 4,14; *Jel* 21,23; 22,5).

2. Sajátosságai.

a) Míg a szívtisztaság utáni vágyat a megtisztulás útján a büntetéstől való félelem táplálja, a megvilágosodás útján a figyelmesség és a másik megbántásától való félelem lép helyébe. A lélek azért kerül még a bocsánatos bűnöket is, hogy meg ne bántsa azt, akit szeret: Istent. A kezdők inkább a bűnök ellen, a megvilágosodás útján járók az erények gyarapodásáért fáradoznak, mert azok készítik elő és tökéletesítik az egyesülést Istennel.

b) A megvilágosodás útján a lélek természetfeletti összefüggéseikben kezdi látni és érteni a dolgokat, s ez átrendezi kapcsolatait a felebaráttal, a környező világgal és önmagával. Az értelem tevékenységében az elemzés és spekulatív gondolkodás helyett a *látás* lesz mind fontosabb: a konkrét történések Isten idő feletti tervének részeként *látszanak*. Ezzel minden, ami történik, Istenre tereli a figyelmet, s a lélek lassanként állandóan Isten jelenlétének világosságában él. Ennek jeleként kezdi szeretni és keresni: 1) *Isten akaratát*, bármiben is jelentkezik (vigasztalásban v. annak elmaradásában, a felebarát elfogadásában, saját ötletei, érvényesülése föladásában stb.); 2) a *vezeklést* a saját és mások bűneiért; 3) a *köteleességek* pontos teljesítését, külső elismeréstől függetlenül, kicsiben és nagyban egyaránt; 4) a *magányt*, melyet Isten szavának hallgatása és elmélkedése tölt ki; 5) a *rendszeres*, egész napot átható *imádságot*, amelyben a saját szavaival mondott imák, röpimák stb. mellett a szenthagyomány kötött imádságai (zsoltosma) döntő arányban szerepelnek; 6) a *rendet* a külső dolgokban is, tapasztalván, hogy az visszahat

a lélekre; 7) az *erények* hősies gyakorlását, főként a felebaráti szeretetben (ellenségszeretet).

c) A megvilágosodás útján a lélek minden erejével igyekszik elkerülni a bocsánatos bűnöket is. Isten azonban az alázatosság és önismeret gyarapodásáért megengedi, hogy olykor visszaessen már elhagyottnak vélt (olykor súlyos) hibákba, sőt bűnökbe is. Az életszentség útján ugyanis ez az az állomás, ahol a léleknek egyszer s mindenkorra meg kell tanulnia, hogy *önmagától semmire sem képes*, főként a jóban való megmaradásra nem. E tapasztalat egyrészt alázatossá és mások megítélésében óvatossá teszi őt, másrészt növeli az Istenre hagyatkozást, amiből a minden aggályosságtól mentes lelki szabadság és erősség születik.

d) A megvilágosodás útján a lélek megtanul uralkodni érzékein, lelki képességein és szenvedélyein. Az elmélkedés megszilárdította benne az alapvető, egyszerű igazságokat, tehát nem szükséges örökös újragondolásuk: az értelem látásában mindig jelen vannak. A *lélek képességeit* ezért a szeretetben való összeszedettség jellemzi: az **emlékezet** minden konkrét történést az isteni bölcsesség rendelkezéseként őriz; az **értelem** nem vélt vagy valós sérelmekkel foglalkozik, hanem mindenből, amit Isten történni engedett, anyagot gyűjt a hálához, amely meghatározza a teljes érzelmvilágot és azon keresztül akaratát. Ez az Istenre irányított értelem nem szóródik szét az üres okoskodásban, öncélú és áltudományos elemzésekben, ezért a természetes megismerésben is gyorsabb és hatékonyabb, mint korábban volt. A misztikus megismerésben pedig a teremtetlen isteni fényhez való hasonlóságánál fogva képessé válik az örökérvényű ismeret megszerzésére

e) A megvilágosodás útja a szentségi élet komoly elmélyülésének ideje. A lélek, tanulva a visszaesésekből, gyakran és aprólékos hűséggel végez szentgyónást, s amennyiben állapotbeli kötelességei engedik, napját a szentmise, a Jézussal való szentségi találkozás köré szervezi. Ezzel a megvilágosodás útja a misztikus egyesülés útját készíti elő.